

6 הנחש

פרשת בראשית, פרק ג, פסוקים א-ז

רקע עיוני

פרק זה פותח במילים "והנחש היה ערום מכל חית השדה", אולם מכיוון שהמושג ערום אינו ברור לילדים, לא נתחיל את היחידה בפסוק זה: נפתח בתזכורת היכן גרו אדם וחווה, נתאר את הנחש כפי שנראה בעבר – בעל רגליים, ורק אחר כך נבהיר ונפרט את המושג ערום (ערמומי). אפשר לעשות זאת באמצעות דרשיח בין הנחש והאישה. דרשיח זה מאופיין בדקויות לשוניות שבהן הנחש מנסה להכשיל את האישה. נעימת הדיבור של הגננת והתבחנה בין האמירות של הנחש לאמירות של האישה, כל אלה יעזרו לילד להבין את ערמוניותו של הנחש. חשוב להעביר לילדים את המסר שחווה ואדם עברו על האיסור.

דרך לספר

אדם וחווה גרו בגן עדן, בגן שה' נטע לכבודם.

אפשרות פתיחה א: בין העצים בגן התהלך לו נחש...!

בין העצים **התהלך** לו נחש:
הגננת חוזרת על המשפט, הפעם כמשפט שאלה, תוך הדגשת המילה **התהלך**. חשוב שפניה יביעו תמיהה, תמיהה שתזמין את הילדים להגיב.
דרך כזו של הדגשת ביטוי כמו **התהלך לו נחש** מלמדת את הילדים להיות עירניים וקשובים למונחים לשוניים. אם הם יתרגלו לדרך זו, יש להניח שבעתיד הם יהיו אלה שיעוררו את השאלות ואת התמיהות, לא הגננת.

אפשרות פתיחה ב: בין העצים **התהלך** לו נחש.
אתם מתפללים בוודאי שאני אומרת **התהלך לו**. זה לא היה נחש כמו שאתם מכירים היום.
אפילו הייתם רואים אותו, לא הייתם יודעים שזה נחש.

סחויים במילים.
הימים.
לחם מה לאכול.
זוה ברוך הגן.
יות מכל עצי הגן,
מלווח בשאלה,
אסור לנו לאכול".
חוח ויהליתו איה
ונקבת.

מה באמת ה' אמר להם?

כאן מושגים דגש על השינויים בדברי האישה. היא לא מסרה דברים מדויקים:

א. היא אמרה: "מפרי עץ הגן נאכל" אבל היא לא אמרה ש"ה' אמר". מכל עץ הגן אכל תאכל, ומעץ הדעת... לא תאכל..."

ב. נוסף על "לא תאכלו ממנו" היא גם אמרה: "ולא תגעו בו".

הנחש אמר לאישה:

"את באמת חושבת שאם תאכלו תקבלו עונש גדול?
את באמת חושבת שתמותו?
(בהחלטיות) לא יקרה דבר כזה!

ה' יודע, שבימים שתאכלו מן העץ הזה – תדעו את הכול, כמו ה'. תרוו חכמים כמו ה'".

כתוב: "יודעי טוב ורע". לפי הפשט משמעו לדעת את הכול.

האשה שמעה את דברי הנחש, הסתכלה על העץ וחשבה...

להמשיך בסיון שקט, ברגיעה, כאילו מדוברת אל עצמה.

מ... באמת הפירות של העץ הזה נראים כל כך טובים, ממש תאוות לעיניים.

איזה עץ יפה... איזה פרי יפה!

אולי הנחש באמת צודק...

להנמיך עוד את סיון הדיבור.

אולי... אם אוכל מן הפרי – אדע יותר דברים, אהיה יותר חכמה.

להושיט את היד בהוסוס ולהחזירה.

להושיט את היד [כאילו מנסה לקטוף מן העץ] ולהחזירה.

היו לו ידיים ורגליים, הוא עמד זקוף.

הוא ידע אפילו לדבר.

הנחש היה ערמומני מאוד, פיקח מאוד.

הנחש שאל את האישה: "נכון שה' אמר לכם לא לאכול מכל עץ הגן?"

רצוי לומר משפט זה בהתננה של ילדים. שאלה המתחילה

במילים נכון ש... היא צורת דיבור אופיינית מאוד לילדים

צעירים. פעמים רבות הם משתמשים במינוח זה כקביעה

ולא כשאלה שיש לענות עליה (בוודאי לא תשובה שלילית).

הנחש השתמש במינוח זה כדי להכשיל את האישה.

יש להניח שהילדים יאמרו: לא נכון, ה' אמר שכן צריך לאכול מעצי הגן. חוץ מעץ הדעת טוב ורע.

אבל האישה לא אמרה כמו שאתם אומרים, כמו שה' אמר. האישה

אמרה לנחש:

"פָּרַי עֵץ הַגֶּן וְאָכַלְתִּי"

פסוק ב

"מוזת לנו לאכול מכל עצי הגן, רק מהעץ שבאמצע הגן אסור לנו לאכול

ואפילו לגעת בו אסור לנו.

כי מי שנוגע בעץ – ימות" (לאט).

כי מי שנוגע בעץ ימות: כך ה' אמר לאדם:

המנחת תביע תמורה על הדברים שהאישה אמרה. יש להניח שהילדים יבינו את התמורה כהצגת שאלה, והם יענו תשובה

נכונה.

הארה כוז נועדה להסב את תשומת לבם של הילדים לשוני

שבין דברי ה' לדברי חוה.

חזה הושיטה את היד, קטפה מן העץ היפה ואכלה מן הפרי.
משפט זה יש לומר בטון דרמטי, במהירות, כדי להבליט את
הפחד מפני המעשה.

...

היא מיהרה לתת גם לאדם לאכול ממנו.
האדם אכל מן הפרי שהאשה נתנה לו, ולא שאל דבר.
הגגנת יכולה להגיב:

אינני מכינה את האדם, למה הוא לא שאל כלום?
מה לדעתכם הוא היה צריך לשאול?

הגגנת נותנת לילדים אפשרות להגיב, ואם הם לא מגיבים
היא אומרת:

אדם לא שאל את אשתו מאיפה הפרי הזה, מאיזה עץ היא קטפה אותו.
הוא לא בירר אם היא קטפה את הפרי מהעץ שבתוך הגן, מהעץ שה'
אסר עליהם לאכול ממנו, והוא טעם מפרי העץ האסור.
הוא טעם מפרי "עץ הדעת טוב ורע".

אדם וחווה אכלו את הפרי, ופתאום הם הבינו, פתאום הם ידעו שהם
עירומים.

מה יצא מזה שהם אכלו?
הנחש אמר להם שהם ידעו הכול, ומה הם ידעו עכשיו?

הם ידעו שהם עירומים.

הם מיהרו אל עץ התאנה שהעלים שלו גדולים, קטפו עלים מן העץ
והכינו מהם חגורות – בגד שהסתיר חלק מגופם.

בעקבות הסיפור אפשר לקטוף עלים של עץ תאנה ולהכין
מהם "חגורות", או להכין "עלי תאנה" מנייר.

"והנחש היה ערום מכל מלת השדה"
מתוך: ערכת אורים לספר בראשית, משרד החינוך, המרכזים הפדגוגיים, תש"ל

א לא מסרה

א לא אמרה

הדעת... לא

ע "ולא תגעו

כמו ה'. תהיו

והוא הכול.

עצמה.

נחש האווה

הכמה.

ולחזירה.